

Uddevalla kommun

Rektorn vid grundskolorna Skansen och Stråket

Beslut för grundskola

efter tillsyn i grundskolorna Skansen och
Stråket
i Uddevalla kommun

Tillsyn i grundskolorna Skansen och Stråket

Skolinspektionen genomför tillsyn i Uddevalla kommun under hösten 2013.

Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Stråkets träningsskola och Skansens grundskola besöktes av Skolinspektionen den 13 och 14 november 2013.

Fakta om skolorna

Stråkets grundskola ligger på Dalaberg i norra delen av Uddevalla tätort. Skolans verksamhet omfattar förskoleklass och årskurserna 1-9. På skolan finns tre klasser med 16 elever, en resursförskoleklass med fyra elever och ett fritidshem där det även erbjuds förlängd skolbarnsomsorg. På Stråkets grundskola läser eleverna i huvudsak ämnesområden. Skolan ligger invid Dalabergsskolan.

Skansens skolan ligger centralt placerad i Uddevalla tätort. Verksamheten omfattar grundskola för årskurserna 1-9. Skolan har 4-5 klasser med 20 elever och ett fritidshem där det även erbjuds förlängd skolbarnsomsorg. Skolan har inga egna lokaler för idrott och hälsa, slöjd och hem- och konsumentkunskap. I idrott och hälsa används Västerskolans idrottssal, i hem- och konsumentkunskap används Äsperödsskolans sal och i slöjd nyttjas Hovultsskolans slöjdsalar. På Skansens skolan läser eleverna både ämnen och ämnesområden samt en kombination av dessa.

Vid båda skolenheterna arbetar både pedagogiskt utbildad personal och habiliteringspersonal. Skolorna leds av en och samma rektor.

Enligt skolenheternas egen statistik från vårterminen 2013 nådde samtliga elever kunskapskraven i samtliga ämnen/ämnesområden.

Helhetsbedömning

Tillsynen visar att rektorn och lärarna vid Stråkets och Skansens grundskolor tar ansvar för att utbildningen inriktas mot de nationella målen. Ett exempel på detta är de målöversikter som skolorna tagit fram och som skolorna arbetar utifrån. Syftet är att säkerställa att undervisningen tar sin utgångspunkt från samtliga kunskapskrav och centralt innehåll.

Skolan har vidtagit en rad nödvändiga åtgärder för att öka kvalitén på det systematiska kvalitetsarbetet. Dock kvarstår för skolan att utveckla systematiken i både lärarnas och rektorns utvärderande arbete av skolans resultat. I detta avseende är det viktigt att det utvärderande arbetet omfattar både ämneskun-

skaper och nationella mål i övrigt, men också de processer som leder fram till skolans resultat.

Utbildningen vid de båda skolenheterna tar sin utgångspunkt i elevernas individuella behov. Dock visar tillsynen att det råder en osäkerhet bland personalen kring vad som är stöd respektive särskilt stöd. Skolan behöver noggrant diskutera detta och i samband med detta även säkerställa att det finns rätts-säkra rutiner för arbetet med att utreda enskilda elevers eventuella behov av särskilt stöd. Det har i tillsynen framkommit att lärare avstått från att påtala behov av utredning av elevs stödbehov. Vidare har Skolinspektionen bedömt att det finns elever i verksamheterna som ges särskilt stöd, men som trots detta inte har åtgärdsprogram. Orsaken är, enligt rektorn, att rektorn och skolan har bedömt att dessa elever inte är i behov av särskilt stöd.

Vid Stråkets grundsärskola har kommunen inrättat en resursförskoleklass som enligt Skolinspektionens utredning inte är öppen för alla. Skolinspektionen vill tydligt påtala att förskoleklassen är till för alla elever och den ska därför organiseras så att alla elever kan delta i verksamheten. Eftersom förskoleklassens verksamhet ska anpassas efter varje elevs behov ska varje elev och förälder kunna vara säkra på att stödbehovet kan tillgodoses i alla förskoleklassverksamheter. Det ska därför inte behöva inrättas några särskilda förskoleklasser för elever med omfattande stödbehov. Alla elever har rätt att få det särskilda stöd de behöver, oavsett i vilken förskoleklass de går.

Skolornas arbete har under ett antal år varit fokuserat mot att öka elevernas trivsel, trygghet och studiero. De elever Skolinspektionen har träffat uppger att de är trygga i skolan. Eleverna vet också vart de kan vända sig om någon elev upplever sig utsatt för kränkande behandling. Skolan är dock inte fri från situationer som innebär att elever upplever sig utsatta.

Nedan följer en mer detaljerad redogörelse för de brister som Skolinspektionen kunnat konstatera vid sin tillsyn samt de ingripanden som Skolinspektionen funnit befogade med anledning av de konstaterade bristerna.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Uddevalla kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 17 mars 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Särskilt stöd**Bedömning**

Uddevalla kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla det till rektorn.
- Åtgärdsprogram ska beslutas av rektorn och där ska anges vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.
- Rektorn ska fatta beslut om anpassad studiegång enligt författningarnas krav.

Motivering*Särskilt stöd och åtgärdsprogram*

Om det inom ramen för undervisningen eller genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska enligt skollagen detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Lärarna uppger i intervju att det, för elever som läser ämnesområden, händer att lärarna sänker ambitionen på elevens individuella mål för att eleven lättare ska nå målen. De uppger vidare att detta har skett då de bedömer att eleven inte kommer nå kunskapskraven. De har inte anmält sin oro till rektorn och därmed har rektorn inte kunnat initiera en utredning av elevens eventuella behov av särskilt stöd.

Vid intervjuer med rektorn, elevhälsan och lärare framkommer att det finns en osäkerhet kring vad särskilt stöd är. Det pågår diskussioner och det finns olika uppfattningar om vad som innefattas i det som skolan benämner som "allmänt

stöd". Enligt elevhälsan skiljer man inte på vad som är "allmänt stöd" och vad som är särskilt stöd. Lärare uppger i intervju att "skolan arbetar inte med särskilt stöd eller så kan man säga att alla elever hos oss får särskilt stöd". Rektorn menar att skolan har byggt in det särskilda stödet i verksamhetens normala arbete. Enligt rektorn har skolan så pass gott om resurser att det räcker med det "allmänna stödet". I intervjuerna med både lärare och med rektorn framkommer dock att det finns enskilda elever som är i behov av, och ges, särskilda insatser av exempelvis kommunikationspedagog. Enligt lärare är denna typ av insatser direkt avgörande för att eleverna ska nå kunskapskraven. Dessa elever är enligt rektorns och lärarnas bedömning endast i behov av skolans allmänna stöd och därmed har inte åtgärdsprogram upprättats.

Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att syftet med åtgärdsprogrammet är att det ska finnas ett dokument för planering och utvärdering av elevens utbildning, så att förutsättningarna för elevens fortsatta lärande blir de bästa. För en elev i behov av särskilt stöd är åtgärdsprogrammet ett nödvändigt pedagogiskt instrument för planering och samarbete mellan skolans personal, eleven samt i förekommande fall vårdnadshavare (jfr prop. 2009/10:165, s. 290). Åtgärdsprogrammet har även en funktion som informationsbärare. Skolinspektionen vill peka på vikten av att åtgärderna är så tydligt beskrivna att någon annan lätt kan förstå vad som ska genomföras.

Utredningen visar att det förekommer situationer då lärarna inte anmäler sin oro till rektorn när det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Vidare visar utredningen att åtgärdsprogram inte alltid upprättas för elever i behov av särskilt stöd. Skolinspektionens bedömning är att när elever behöver särskilda insatser, av exempelvis kommunikationspedagog, för att undanröja det som hindrar dem från att nå kunskapskraven är eleven i behov av särskilt stöd och ett åtgärdsprogram ska utarbetas.

Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Anpassad studiegång

Av skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundsärskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång).

Skolinspektionen har tagit del av ett beslut om anpassad studiegång. Av beslutet framgår endast under vilken period som eleven har anpassad studiegång och att eleven är i behov av senarelagd skolstart varje dag. Det framgår inte av beslutet eller av dess bilagor vad det innebär för faktiska avsteg från timplanen och varför just dessa avsteg har beslutats.

Av utredning framgår att skolans beslut om anpassad studiegång inte är utformat så att det tydligt framgår vilka avvikelser beslutet innebär från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8–9 och 12 §§ skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Uddevalla kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ta ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Rektor ska ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat.

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att det genomförs ett kvalitetsarbete på skolenhetsnivå som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Rektorn uppger att lärarna tillsammans med rektorn systematiskt följer upp elevernas kunskapsresultat och att det finns sammanställningar på skolenhetsnivå uppdelade på ämne och klass. Sammanställningarna används som underlag för diskussioner mellan rektorn och lärarna. Syftet är att hitta orsaker till varför kunskapsresultaten ser ut som det gör. Dock anser både lärare och rektor att skolan behöver bli bättre på att analysera kunskapsresultaten, men de säger samtidigt att ett sådant arbete är på gång. Vid en genomgång av skolans dokumenterade kvalitetsarbete har även Skolinspektion kunnat konstatera att det saknas utvärderingar och analyser av resultaten. Mycket av det som skrivs är mer konstateranden istället för förklaringar till varför resultaten ser ut som de gör.

Dokumentstudier och intervjun med rektorn visar att andra mål inom läroplanen, exempelvis normer och värden och elevernas ansvar och inflytande, inte

utvärderas. Vad gäller skollagens krav på stöd och särskilt stöd förekommer utvärderingar på individnivå, men inte på skolenhetsnivå.

Rektorn och lärarna uppger att skolan under en period har reformerat sitt kvalitetsarbete. Nästa steg är att klargöra varför resultaten ser ut som de gör.

Utredningen visar att rektorn inte, i tillräcklig utsträckning, tar ansvar för att det bedrivs ett systematiskt och dokumenterat kvalitetsarbete bestående av planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Skolinspektionen vill peka på vikten av att skolan kommer igång med ett utvärderande och analyserande arbete. Det är först när skolan har gjort detta som skolan kan förändra de processer som ligger till grund för resultaten. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 4-6 §§ skollagen

Lgrs 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Uddevalla kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Förskoleklassen ska vara öppen för alla.
- Elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande.

Motivering

Förskoleklass

Enligt skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet. Enligt skollagen är förskoleklassens syfte att stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet.

Uddevalla kommun erbjuder förskoleklass i "särskolans regi". Detta sker genom en så kallad resursförskoleklass. Elever i denna verksamhet är, enligt rektorn för grundsärskolan, inte mottagna i grundsärskolan utan eventuellt beslut

om mottagande tas i samband med att eleverna ska börja årskurs 1. Enligt rektorn är inte resursförskoleklassen öppen för alla elever. Den står endast öppen för föräldrar att välja om deras barn har omfattande stödbehov och om eleven bedöms tillhöra målgruppen för grundsärskolan. För andra elever är verksamheten inte öppen.

Skolinspektionen vill påtala att förskoleklassen är till för alla elever och den ska därför organiseras så att alla elever kan delta i verksamheten. Eftersom förskoleklassens verksamhet ska anpassas efter varje elevs behov ska varje elev och vårdnadshavare kunna vara säkra på att stödbehovet kan tillgodoses i alla förskoleklassverksamheter. Det ska därför inte behöva inrättas några särskilda förskoleklasser för elever med omfattande stödbehov. Skolinspektionen vill i sammanhanget också understryka vikten av att kommunen/skolan informerar vårdnadshavarna om rätten att ha sitt barn i en "vanlig" förskoleklass så nära barnets eget hem som möjligt och att barnet alltid har rätt att få det särskilda stöd som han eller hon behöver.

Skolinspektionen vill även framhålla att bedömningen av huruvida ett barn ska tillhöra grundsärskolans målgrupp eller ej, inte ska ske vid allt för ung ålder.

Utredningen visar att Uddevalla kommun bedriver utbildning i en förskoleklass i grundsärskolans regi som inte är öppen för alla. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Elevhälsan

Enligt skollagen ska elevhälsan omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Enligt rektorn och elevhälsan arbetar skolsköterskan och specialpedagogen både förebyggande och hälsofrämjande utifrån den tid som de olika kompetenserna finns tillgängliga på skolan. I de intervjuer som Skolinspektionen haft med rektorn och elevhälsan exemplifieras hur elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Exempel på sådant arbete är handledning av personal i hur de ska möta elevernas olika behov. Elevhälsan uppger dock att det inte är möjligt för psykologen och kuratorn att delta i det arbetet, utan psykologens och kuratorn arbete är begränsat till insatser i enskilda elevärenden.

Utredningen visar att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete inte omfattar psykologiska och psykosociala insatser. Verksamheten uppfyller där-

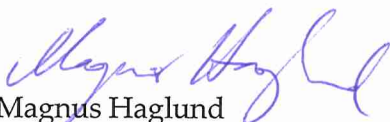
med inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 8 §, 2 kap. 25 §, 3 kap. 6-9 §§ och 9 kap. 2 skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredare Marie Sjöberg och jurist Julie Svane.

På Skolinspektionens vägnar

Magnus Haglund
Enhetschef

Erik Bergeå
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.